

4 — 5

ЛІКОВНА УМЕТНОСТЬ

БИБЛІОГРАФІЧНА АМЕРІКАНСЬКА
СЕРІЯ — ВІД 1870-Х ДО III ДОІ

СІМІАНІВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ СТАНДАРТ
СІМІАНІВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ СТАНДАРТ

4—5

ЛІКОВНА УМЕТНОСТЬ

ЛИКОВНА УМЕТНОСТ
Год. III бр. 4-5 1978 — 1979

СПИСАНИЕ НА ДРУШТВОТО НА ИСТОРИЧАРИТЕ НА УМЕТНОСТА ОД
СРМ, СКОПЈЕ

Редакциски одбор:

Проф. Димче Коцо
Д-р Константин Петров
Д-р Коста Балабанов
Д-р Блага Алексова
Д-р Петар Мильковиќ—Пепек
Д-р Борис Петковски
Љубица Дамјановска

Одговорен уредник

Антоние Николовски

Техн. уредник

Д-р Коста Балабанов

Јазична редакција

Евтим Манев

Коректор

Спиро Ристиќ

Зборникот се печати со средства на Републичката заедница за култура и Друштвото на историчарите на уметноста од СРМ

Адреса: Завод за заштита на спомениците на културата на град Скопје (за „Ликовна уметност“)

Печати Граф. завод „Гоце Делчев“, Скопје, Тираж 1 000 примероци

СОДРЖИНА

	стр.
1. Проф. Димче Коцо, Марков манастир — — — — —	3
2. Проф. д-р Константин Петров, За необјаснетите изобразби на апотропејските и магичните сигнуми во македонската средновековна уметност	11
3. П. Миљковиќ-Пепек, За некои градителски и сликарски проблеми на црквата во Курбиново — — — — —	17
4. Антоние Николовски, Прилог кон датирањето на вотивната слика Богородица Скоропомошница од Теодосиј Зограф — — — — —	39
5. Соња Абациева Димитрова, За современата Југословенска ликовна уметност — — — — —	45
6. Насо Бекаревски, Библиографија на Македонската ликовна уметност	55
7. Соња Абациева Димитрова и Соња Панчевска, Хронологија на настани од областа на македонските современи ликовни и применети уметности	73

София, 1977. Соја Абациева-Димитрова

Соја АБАЦИЕВА-ДИМИТРОВА

ЗА СОВРЕМЕНАТА ЈУГОСЛОВЕНСКА ЛИКОВНА УМЕТНОСТ

(ПО ПОВОД ИЗЛОЖБАТА ПОД ИСТ НАЗИВ ВО НАЦИОНАЛНАТА
ПИНАКОТЕКА ВО АТИНА, 9.V — 12.VI 1977 ГОДИНА)

При оформувањето на концепцијата за оваа изложба беше земен предвид фактот дека еден пресек на современата југословенска ликовна уметност до 1963 г. беше веќе презентиран во Грција. Токму затоа беше направен ретроспективен синтетичен пресек на последните тринаесет години ликовно дејствување во СФРЈ. Стануваше збор за една од можните проекции и визии на нашата уметност, бидејќи дијапазонот на потенцијалните солуции во однос на изборот е мошне широк. Оттука, изложбата немаше претензии максимално да ја исцрпи оваа проблематика, туку да овозможи органски континуитет во прикажувањето на ликовната уметност на Југославија, сукцесивно надоврзувајќи се кон последната наша изложба во Грција.

* * *

Познато е дека во Југославија дејствуваат уметници од различни националности, од разновидни средини и со разновиден аспект на академско образование. Меѓутоа, изложбата настојуваше да биде информативна кога е во прашање нивната единственост во стремежот да бидат во органска корелација со комплексните збиднувања во целото наше самоуправно социјалистичко општество. Како пандан на нивната паралелна поставеност со проблематиката на современоста, се јавува, од една страна, ретроградната анализа на изминатото, а од друга страна се даваат визионерски ориентири за идните траси и на општествените и на уметничките движења. Креативниот капацитет на југословенскиот уметник, и покрај свесната одговорност за задачите и обврските кон историјата, денешнината и иднината на нашата земја, е предводен и стимулиран од неговиот највисок идеал — слободата на мислата, на творецот и на човекот. Можеби затоа тој сè помалку и поретко се задоволува со класичните или постоечките

традиционните сфаќања и поими за естетското и ликовното и сè почесто ги збогатува, проширува постојните или создава нови мерила и критериуми, согласно со менувањето на животниот амбиент и настаните што го осмислуваат и обликуваат. Тој останува далеку од претензиите да ја идеализира стварноста во и надвор од земјата. Напротив, како нејзин активен фактор, тој е поттикнуван од стремежот за создавање нова уметничка, животна и општочовечка стварност. И бидејќи фазата на барање на сопствениот идентитет и место во светот е одамна совладана, тој ги организира и активира сопствените сили за усвршување и збогатување на идејните, естетските и ликовните структури на својата уметничка индивидуа.

Во потрага по универзалните вистини во уметничките сфери, југословенскиот уметник постепено, но со сè поголема убеденост излегува од националниот контекст и е во дослух со еден поширок општочовечки ликовен простор. На тој начин, настојувајќи да се избори за што поголема мок на асимилација на егзистенцијалната супстанца на стварноста, остварува богата скала на разновидни идејно-ликовни согледувања, кои несомнено водат кон „пронаоѓање на една објективна стварност што не постоеала“, стварност на уметничката вистина.

Тоа е особено впечатливо во остварувањата на уметниците од младата генерација, антиконформистички настроени, поттикнувани како и секоја младост од нескриениот ентузијазам, егзалитираниот восхит, смелоста и безрезервното експериментирање. Времето на гносеолошките предилекции е заменето со афинитетот за онтолошко проникнување во светот и неговите никогаш докрај допрени тајни.

Досега укажуваме на уметници кои своето ликовно верују го челичат во така едноставното човечко секојдневје, како ангажирани критичари и регистратори на денешните драми на човештвото, на современите состојби во пејзажот, природата, урбаниот простор, населената итн. (Живко Гак, Милан Станоев, Стојан Келиќ, Радомир Дамњановиќ-Дамњан, Душан Оташевиќ, Радомир Рельиќ, Херман Гвардијанчић, Иво Фришчик, Исмар Муезиновиќ, Душан Перчинков, Родолуб Анастасов, Бојан Бем, Франце Новинц, Миќа Поповиќ, Воислав Станиќ, Душан Џамоња, Ана Бешлиќ, Иван Пицель, Александар Срнец, Мирослав Шутеј и др.). Таа ориентација ниту ја негира, ниту ја спречува спонтаната инспирираност на другите уметници од еден друг вид иконографија, тесно поврзана со поблиското или подалечното минато (културно, уметничко, етнографско и сл.). Нивните дела, проследени често со епски контекст, со нешто митско, ритуално или магиско, ги проникнува оној прометејски орган кој ја акумулира енергијата од земјата што ги создала и како творци и како луѓе. Трети имаат најмногу доверба во детските соништа, во сензibilitетот за исконското, изворното или елементарното, во бескрајните примамливи простори на сонот и фантазијата. Меѓутоа, во сите овие случаи и во мноштвото нивни варијации, постои нешто заедничко: вистинитост на духот, судбинско доживување на поднебјето, приврзаничка верност на егзистенцијалниот тоталитет на земјата, како и нагласена индивидуална структура на изразувањето, која кај сите нив, со мали исклучуващи, го остварува инкарнатот на XX в.

За постигнување една релативно интегрална слика на југословенското ликовно денес, изборот опфати и некои имиња што им се веќе познати на домаќините. Станува збор за неколку уметници од постарата генерација кои, во периодот што нè интересира, мошне активно дејствуваат и како ликовни творци и како теоретичари, идеолози, педагози и инспиратори на следните генерации. Станува збор за раздвижувачи со младешки дух, поттикнувачи на ликовната свест во Југославија (Крсто Хегедушкиќ, Стојан Келиќ, Младен Србиновиќ, Душан Џамоња, Коста Ангели Радовани, Олга Јевриќ, Бранко Ружиќ, Рико Дебењак и др.). Тие се истовремено и онаа нужна спојница со младата авангарда, она што го наречуваме идејна и творечка база на еден период.

* * *

Нашиот век познава неколку десетици видови стилски насоки, повеќе отколку целокупната историја на човековото уметничко создавање. Меѓутоа, свесни сме исто така и за фактот дека стилот на XX в. е, всушност, „немање стил“ и рушење на митот за неговото постоење. Брзината со која насоките се раѓаат, менуваат и исчезнуваат (се разбира, не сите и не со ист ритам) ги сфаќаме како постник за сè поинтензивно зголемување на темпото на тоа движење. Општата неконзистентност на ликовните појави е секако реперкусија на динамичните метаморфози и дијалектичките процеси воопшто во сите области на човековата активност во современоста. Ваквата флукутација во ликовните простори и крајната релативност на естетските критериуми, како нејзина консеквенција, не може поинаку да се оправдаат, освен како одраз на еден комплексен ововременски склоп од околности: мошне усовршениот систем на комуникации, широкиот дијапазон на информативните медиуми, визуелните сензации на цивилизацијата, икониката на урбаниот амбиентален простор, техничко-индустрискиот и научниот прогрес, атрактивните аспекти на експериментот, слободата како нагласен идеал на епохата, противречностите, судрувањата итн.

Нашето општество се развива, се менува и секојдневно се надградува. Неприродно би било да се очекува уметноста да не ги следи општите законитости на дијалектиката и во сегашноста да остане инертна, реагирајќи со свеста на човекот од минатото. Но, врз сите тие превривања во ликовната уметност не влијаат единствено социополитичките и културно-општествените движења во нашата земја.

По сила на извонредно напреднатиот систем на врски и информации, националните „откритија“, речиси преку тој, стануваат меѓународна, општочовечка придобивка (бидејќи сите земји учествуваат, повеќе или помалку во создавањето на уметничкиот израз). Во контекстот на претходново, би требало да се нагласи дека југословенскиот уметник денес влијанијата отстрана (европски или оние од подалечните „егзотични“ култури) сè понастојчivo се стреми да ги надмише, има доволно нерв и сила да им даде индивидуална интерпретација, понекогаш обележана со национално созвучје. Измина времето на некритична апсорпција на она што е увозен квалитет како вредност а

priori. Уметниците ги бараат идејните стимуланси и во сопствениот (внатрешен или надворешен) животен простор, за да го постигнат својот автентичен творечки интегритет. Она што е најбитно во случајов — е амбицијата да се издејствува субјективен начин на ликовно соопштување, кој ќе биде дел од светските ориентации и сè помалку ќе биде национален — југословенски, а сè повеќе универзален и интернационален. Најдобрата поткрепа за тоа се резултатите на уметниците: Џамоња, Јагода Буќ, Шутеј, Дадо Гуриќ, Владимир Величковиќ, „наивците“ и повеќе југословенски графичари — творци со светско реноме.

Ликовните движења во Југославија по 1963 г. се збогатуваат и квантитативно и квалитативно, со самиот факт дека речиси сите ориентации до споменатата година остануваат такаречи интегрално да опстојуваат (некои од нив и со мошне намален интензитет), а кон нив се надоврзуваат сосем нови. Обидот нашата уметност да се толкува низ ликовни струења — е само еден начин на нејзина интерпретација. Според тоа, поделбата на уметниците по одредени стилски насоки не треба да се сфати круто и децидно, бидејќи секоја ликовна дистинкција во таа смисла е често рискантина, дискутиабилна, а понекогаш и, поради релативноста на критериумите, не одговора на вистината. Од друга страна, шансите да се погреши се неизбежни, кога се имаат предвид флуидните граници и тесното содејство меѓу одделни движења. Не треба да се заборави, исто така, дека кај еден и ист уметник (во периодот што е во фокусот на нашиот интерес) се јавуваат неколку развојни фази кои, од своја страна, зборуваат за јасна деплацираност на „стилот“ како таков, за „стилот“ како анахронизам. Затоа, како што е втврдено и во поголем број земји денес, кај нас во таа смисла не постојат школи со утврдена програма или манифести, туку станува збор за заеднички стремежи, за сродни определувања во одредено ликовно дејствување.

* * *

Во годините по 1965-та ликовната ситуација во Југославија ја изразуваат две главни тенденции:

- фигуративната и
- нефигуративната.

Што се однесува до првото настојување, овојпат е водено сметка да не се прикажат реализацији веќе познати на грчката публика, како на пример: академскиот реализам, класичниот експресионизам, импресионизмот и сл. Напротив, се инсистира на оние правци што ја третираат објективната, визуелната и стварноста од имагинацијата и сонот, на мошне современ начин, кој од традиционалната класична методологија ја задржува пред сè техниката на сликање (иако и тута консеквентноста не е секогаш спроведена).

По 1963 г. ликовно-естетската концепција на фигуративното соопштување во Југославија се појавува во вид на поп-арт, нов експресионизам, нова фигурација, хиперреализам, неоромантизам и др. Од познатите правци остануваат надреализмот и фантастиката, како ориентации со мошне нагласена и континуирана активност и со свои впечатливи претставници, со особена заслуга за афирмацијата на југо-

словенската уметност во светот. Одново вратениот афинитет за фи-
гурата и нејзините различни интерпретации може да се објасни како
реакција — очекувана консеквенца на нефигуративните движења. Се
јавува како резултат од потребата за враќање во светот на човечките
проблеми, на желбата за поактивно, ангажирано реагирање на на-
станите во кои уметникот е учесник, посматрач или жртва, и на
решеноста да се почне вистински дијалог со гледачите — конверза-
ција во која сè потешко ќе наоѓаат место нејасните пораки и нечит-
ливите мисли. Инспирацијата тргнува или од баналните нешта на
секојдневниот амбиент на индивидуата (Бем, Гак, Оташевиќ, Новинц,
Муезиновиќ, Рељик, Величковиќ, Берник, Хегедушиќ, Станиќ, Нивес
Кавуриќ-Куртовиќ) или од историската структура на одделни наста-
ни, феномени и сфаќања од минатото (Мерсад Бербер, Киар Мешко,
Спасе Куновски, Глигор Чемерски, Димче Коцо, Никола Гвозденовиќ
Србиновиќ, Драган Поповски...). Понекогаш нивните транскрипции
содржат елементи на иронија, сарказам, хумор (Оташевиќ, Хегеду-
шиќ...), бестијална сировост (Величковиќ), инфантилна чистота (Ре-
љик, Симон Шемов, Воислав Станиќ...), фактографско-фотографска
објективност (Метка Крашовец, Новинц, Поповиќ, Стјепан Грачан,
Херман Гвардијанчић, Александар Цветковиќ...), интимистичко-поет-
ски манир (Смаил Каракило, Слободанка Матиќ, Гоко Матевски, Рецеп
Фери, Коста Ангели Радовани, Боро Митриќески...), потвесни, над-
реални и фантастични соопштувања (Станиќ, Куновски, Васко Таш-
ковски, Гуриќ, Бранко Миљуш, Емир Драгут...), демистификација на
предметот како култ на потрошачкото друштво (Новинц) или инсисти-
раат на интровертно, филозофско толкување на одделни прашања, ка-
ко вистински известувачи за духовната клима во која живееме, со сета
агресивност на нејзините митови (Поповиќ, Миодраг Б. Протиќ, Анастасов,
Величковиќ, Хегедушиќ...).

Естетиката кај голем број од споменатите уметници содржи дел од икониката на други медиуми и визуелни комуникации релевантни на нашето време, како на пример филмот, фотографијата, стрипот,
литературата, плакатот (Гвардијанчић, Крашовец, Змаго Јерај, Јоже
Спацал, Нове Франговски, Куновски, Кнежевиќ, Бем, Гак, Милан
Станоев...).

При овие реализацији естетската компонента (во смисла на класичното традиционално сфаќање) често се заменува со нејзината анти-
естетска варијанта (Величковиќ, Гуриќ, Гвозденовиќ, Хегедушиќ, Ре-
љик, Ружиќ...). Се извршуваат и одредени измени на техничко-тех-
нолошките средства (акрилик, плексиглас, фиберглас, дрво, авто-лако-
ви, алуминиум и сл.) и интервенции во самата слика во смисла на
вметнување на Ready-made предмети, исечоци и др. (Хегедушиќ,
Куртовиќ, Поповиќ...) Постојат и обиди за синтетичко комбинирање
на неколку „стилски“ ориентации во едно дело. На пример, поп-арт со
нова фигурација, фотореализам со поетски реализам, нова фигураци-
ја со надреализам итн.

* * *

Другото општо определување — апстракцијата, проследена со контрадикции, полемики и недоразбирања (кај нас како и во светот), сепак има одредени заслуги во откривањето нови вредности, искуства и сознанија во уметноста. Нејзината комплексна структура пробива во епидермата речиси на сите феномени на животните простори, се обидува да го извлече идејно-филозофскиот екстракт на човечката егзистенција. Се создава свет без граници, меѓи, паравани и без предрасуди, свет — патоказ за нови сознанија, во кој доаѓаат до најголем израз духовните, внатрешните сили на уметникот. Застраницувајќи се од раскажувачката дескрипција на актуелната објективност, а во името на чисто ликовното, таа нефигуративна уметност станува највисок израз на слободата, како особена творечка димензија, на спонтаноста и интуитивноста на сликарскиот нерв. На страна од позитивните консеквенции на нејзиното дејствување, останува мошне индикативното соопштување на критичарот д-р Лазар Трифуновик: „Нашата средина никогаш не ја прифати апстрактната уметност и таа цело време живее со некаков апокрифен живот“.

Во периодот од 1951 некаде до 1962 г., во Југославија се одвијаат најсуществените промени и движења во областа на нефигуративната уметност. Нејзината експанзија тогаш го доживува својот и креативен и квантитативен климакс. На неколку изложби од сојузен карактер, како на пример IV белградско триенале, станува конечно јасно дека ако не сите, барем поголемиот дел нефигуративни изразни форми ја отпеале својата лебедова песна. Тоа, меѓутоа, не значи дека такви настојувања не се дел од ликовната стварност и по завршувањето на златното доба на „беспредметната“ уметност. Тие егзистираат и денес во сите републики во своите разновидни варијации: лирска, геометристичка, експресионистичка апстракција, апстрактен пејзажизам или натурализам, action painting, енформел, ташизам, оп-арт, nuagisme, со тенденција кон евидентна квантитативна стагнација и квалитативна перфекција (Челиќ, Ристо Калчевски, Петар Мазев, Едо Муртиќ, Таки Павловски, Зоран Павловик, Бата Михајловик...).

Меѓутоа, од тој калеидоскоп на нефигуративни соопштувања една струја постигнува апсолутна автономност и прераснува во најсилна паралела на фигурацијата: геометристичката апстракција и оп-уметноста. Овие ликовни настојувања, кои се во постојан подем од моментот на своето појавување до денес, со полно право ги поврзуваат, со мали исклучоци (Тома Шијак, Каузлариќ, Славко Тихец, Драго Хрвацки, Драго Тршар...), за феноменот нови тенденции — југословенско движење со меѓународна репутација и димензии (Јурај Добривик, Младен Галиќ, Љерка Шибеник, Шутеј, Вјенцеслав Рихтер, Иван Пицель, Срнец и др.). Тие се јавуваат во 1961 г., во времето кога се чувствуваат првите симптоми на зајдисонцето во другите апстрактни движења. Имајќи своя подлога во некои европски уметнички настојувања и личности од десеттите до триесеттите години на овој век (De Stijl..., Bauhaus, конструктивизам, супрематизам, Мондријан, Вазарели, Купка, Делоне и др.), новите тенденции се јавуваат како најавтентична реперкусија на интензивниот технички развој и љубо-

питецтвото за науката во XX в. Како интеграција на ликовната уметност, индустрискиот дизајн, науката и некои други човечки активности, со своите општи специфики, тие иницираат некои навистина револуционерни метаморфози во нашата уметност:

- колективна работа во екипи, укинување на субјективниот фактор како цел за себе;
- сериско производство — мултикли, обесмислување на поимот уметнички уникат;
- конкретно вклучување на корисникот на уметноста во самото дело и развивање на неговите креативни потенцијали;
- активирање, не само на визуелните, перцептивни елементи, туку и на аудитивните, тактилните и психомоторните;
- постигнување органска синтеза на науката, уметноста и животот;
- претопување на ликовните дисциплини (сликарство, скулптура, графика) во единствена изразна форма со свои индивидуални специфики;
- третман на уметничкото дело како дел од човековиот животен, творечки и работен простор.

Во крајна линија, сите овие особености водат кон создавање полнокрвна животна структура на секојдневието, кон демократизација и очевчување на уметноста, која е во најинтимна корелација со дигалектичките законитости на просторот, мислата и на времето кон кое припаѓа.

Јазичните детерминанти со кои ги означуваме стремежите во геометристката апстракција: оп-арт, амбиенти, лумино или кинетички објекти, минимал арт, hard edge, само ни овозможуваат да се снајдеме полесно во мноштвото на овие специфични ликовни интервенции.

Има уште еден мошне карактеристичен изразен облик, кој осцилира меѓу фигуративното и апстрактното, најчесто во вид на поблиска или подалечна асоцијативност. Тој се потпира врз едно толкување на светот преку симболи, знаци и одредени архетипови со различно значење. Дијапазонот на реализациите во оваа област се движи од универзални симболи до сосем индивидуални инвенции на современи знаци. Тоа го посочува инспиративниот старт на одреден уметник: а) од националната (југословенска или друга) културна, уметничка, митска етнографска и сл. област; б) од секојдневната амбиентална средина. Овие настојувања се релевантни, пред сè, на скулптурата, а донекаде и на графиката и таписеријата (Бошко Куќански, Ана Бешлиќ, Стеван Лукетиќ, Кратохвил, Ото Лого, Шиме Вулас, Франце Ротар, Стеван Маневски, Момчило Крковиќ, Џамоња, Драгица и Тоне Лапајне, Дебењак, Џевад Хозо, Борислав Алексиќ, Јагода Буиќ, Бошко Петровиќ, Бранислав Суботиќ. .), додека пак во сликарството се веќе дел од минатото, од историјата.

Ваквата семиотичка структура, пред сè во скулптурата, доведува до позитивни консеквенции во смисла на добивање чисти, компактни, едноставни и јасни облици. Нивната експресивност и сугестивност ја доживуваат апогејата во монументалната пластика, лоцирана

на отворен простор во најразлични подрачја на Југославија. На нејзиниот биоморфен или механоморфен аспект иманентен му е поттекстниот идеен антропоморфизам.

*

По 1970 г. во Југославија се јавуваат и други настојувања: concept-art, body-art, land-art, итн. кои отстапуваат од утврдените сфаќања во ликовната уметност до степен на отфрлање на ликовните „реквизити“ и на уметничкото дело како материјален реалитет. Но, бидејќи тие се сè уште во фаза на испитување и докажување (а меѓу другото и поради специфичноста на „поставувањето“ и презентирањето што го изискуваат), овојпат тие беа надвор од сферите на нашето внимание.

БИБЛИОГРАФИЈА ЗА ИЗЛОЖБАТА „СОВРЕМЕНА ЈУГОСЛОВЕНСКА УМЕТНОСТ“

а) ВО ЈУГОСЛАВЕНСКИОТ ПЕЧАТ

- , Изложба на југословенската уметност во Атина, Вечер, Скопје, 7.IV 77.
 - , Современа југословенска уметност во Атина, Вечер, Скопје, 4.V 1977.
 - , Современа југословенска уметност во Атина, Нова Македонија, Скопје, 4.V 1977.
 - , Suvremena jugoslavenska umjetnost u Ateni, Vjesnik, Zagreb, 6.V 1977.
 - , Изложба на современата југословенска уметност, Нова Македонија, Скопје, 8.V 1977.
 - , Сто наших умјетника, Побједа, Титоград, 10.V 1977.
 - , Изложба у Атини, Побједа, Титоград, 11.V 1977.
 - , Наша уметност у Грчкој, Експрес Политика, Београд, 11.V 1977.
 - Димитар Башевски, Импресивна презентација на југословенската уметност, Нова Македонија, Скопје, 11.V 1977.
 - , U Atini otvorena izložba savremene jugoslovenske umetnosti, Oslobođenje, Sarajevo, 11.V 1977.
 - , Савремена југословенска уметност у Атини, Борба, Београд, 11.V 1977.
 - , Jugoslovenska umetnost v Atenah, Delo, Ljubljana, 12.V 1977.
 - , Атина: Интересирање за југословенската изложба, Вечер, Скопје, 18.V 1977.
- Соња Абациева Димитрова, Инспирација од слободата, творецот и човекот, Комунист, Скопје, 30.V 1977.

б) ВО ГРЧКИТЕ ВЕСНИЦИ И СПИСАНИЈА:^{*}

- АВГИ од 10.V 1977 и од 8.VI 1977 (Г. Петри).
- КАТИМЕРИНИ од 12.V 1977.
- АКРОПОЛИ од 18.V 1977.
- ТАХИДРОМОС од 19.V 1977.

* Библиографските единици не дефинитивни, бидејќи до денот на предавањето на овој материјал во печат не успеавме да ги добиеме од грчката страна целосните податоци.

ТО ВИМА од 27.V 1977 (Ефис Андреади).
АНТИ од 25.V 1977.
ЕЛЕФТЕРОС КОСМОС од 5.VI 1977 (Стелиос Лидакис: Современа југословенска ликовна уметност во Националната пинакотека).
ЕПИКЕРА од 23.VI 1977 (Тони Спитерис).

Sonia ABADZIEVA DIMITROVA

RÉSUMÉ

Du 9 mai au 12 juin, à la Pinacothèque nationale d'Athènes, s'est tenue l'exposition sur „L'Art contemporain yougoslave“, dans le cadre des conventions pour la coopération culturelle entre la R. S. F. de Yougoslavie et la République de Grèce. 132 œuvres (tableaux, sculptures, graphiques objets et tapisseries) de 103 artistes y ont été exposées. L'exposition présentait une rétrospective d'ensemble des 13 années d'action artistique en R.S.F. de Yougoslavie. Ayant pour but d'informer au maximum sur l'unité des artistes yougslaves dans leurs aspirations à se sentir profondément concernés par les événements complexes dans notre société socialiste autogestionnaire, l'exposition offrait un large éventail de perceptions qui vont des problèmes contemporains jusqu'aux réflexions sur les chemins futurs des mouvements sociaux et artistiques, en passant par les analyses de certaines situations du passé. L'exposition donnait un aperçu sur tous les courants artistiques apparus dans le domaine artistique en R. S. F. de Yougoslavie durant les 13 années considérées. Parmi les artistes qui ont particulièrement attiré l'attention du public grec par leurs œuvres, citons: Rodoljub Anastasov, Dušan Perčinkov, Mersad Berber, Dušan Džamonja, Jagoda Buik, Vladimir Veličković etc... .

